

ELIMINATIELIJST

[de eliminaties van in de literatuur vermelde uithoven staan apart achteraan]

Aalburg, proosdij van de benedictijnen van Sint-Truiden: *Mon. Bat. III, 7*. De ‘praepositura de Teisterbant’ had het karakter van een eenheid van goederenbeheer: een *curia* of uithof. Het was geen zelfstandige kloostergemeenschap. Zie Frenken (1956).

Aalsum, tertiariissen: Muller, *Gesch. Atlas I, 538, op grond van Tegenw. Staat XIV, 216*. Het gaat hier om de terp Aalzum ten noorden van Dokkum (196/595). Blijkbaar is er verwarring met Aalsum onder Akkrum (A07).

Aardenburg, benedictijnen: Beekman, *Gesch. Atlas III, 103; Mon. Bat. III, 7 nr. 1*. Het *Monasticon Batavum* geeft zelf de argumenten waarom dit klooster niet heeft bestaan.

Aardenburg, wilhelmieten: Beekman, *Gesch. Atlas III 103*. Niet bevestigd, vermoedelijk verwarring met Biervliet (B16).

Aardenburg, tempeliers: *Mon. Bat. II 7*. Zie Zierikzee.

Alkmaar, Sint-Caecilia: Ypma (1949) 13. Dit convent heeft niet bestaan. Ypma verwijst alleen naar Bots (1882) 6. Deze vermeldt echter het Catharinaklooster, dat wil zeggen het Oude Hof (A08).

Alkmaar, begijnen: Nübel (1970) 112; 140. Nübel houdt er geen rekening mee dat de term ‘begijnen’ vaak in kerkrechtelijk onnauwkeurige betekenis wordt toegepast op zusters des gemenen levens of tertiariissen; zie Koorn (1981) 27. In dit geval is een van de conventen A08, A09 of A12 bedoeld.

Ameland, benedictijnen: *Mon. Bat. III 9*. Het benedictijnenklooster op Ameland is het product van verdichtsels, zoals Schoengen zelf al vermoedt. ‘Aan de zestiende-eeuwse traditie dat in de negende eeuw [...] een klooster van benedictijner monniken op Ameland zou [zijn] gesticht, een klooster dat ca. 1100 naar Foswerd bij Ferwerd zou zijn verplaatst, wordt tegenwoordig [...] geen geloof meer gehecht’: Van Vliet (2002) 160 met noot 668.

Amsterdam, (conventuele) minderbroeders: *Mon. Bat. I 22 nr. 1; S 17 nr. 1*. Dit klooster heeft nooit bestaan.

Ter Apel, norbertijnen van Nieuwlicht: *Mon. Bat. II 21*. Zie Tromp (1989) 57: vermoedelijk bezat Schildwolde (S10) een uithof in Ter Apel, met o.a. een kapel, genoemd in 1458. Overigens zijn dit niet de gebouwen waarin het kruisherenklooster (S17) werd gesticht.

Appelscha: *Tegenw. Staat der Nederlanden XV, 589; zie ook Muller, Gesch. Atlas I, 511 noot*. De veronderstelling van een koooster in Appelscha gaat terug op de onjuiste interpretatie van een mededeling in de kroniek van Sibrandus Leo over een klooster Apelsche – zie nu Lambooy (2008) 240 - . Hiermee zal in werkelijkheid het klooster Hopels of Happelsa in Oost-Friesland zijn bedoeld: Schuitema Meijer (1966) 6 en vriendelijke mededeling van J.A. Mol d.d. 8 mei 2012.

Appingedam, dominicanen: *Mon. Bat. II 22*. Niet bekend aan Wolfs (1984). Zie ook De Meijer (1961) 27.

Appingedam, minderbroeders: Joosting, *Gesch. Atlas II, 59; Mon. Bat. I 34*. Niet bekend aan Tromp (1989). De door Schoengen vermelde gegevens zijn laat en zullen met de augustijner eremieten in verband moeten worden gebracht. Het bestaan in Appingedam van een Broerstraat zal de verwarring hebben veroorzaakt. Zie ook De Meijer (1961) 27.

Appingedam, benedictijnen: *Mon. Bat. III, 12.* Blijkbaar slaat dit op de mislukte poging om vanuit klooster Feldwerd (H80) een benedictijner klooster in Oosterwijtwerd te stichten: zie *Mon. Bat. III* 91 s.v. Oosterwijtwerd en O12.

Appingedam, karmelieten: *Mon. Bat. III, 12.* In het *Monasticon Batavum* zelf al verworpen.

Arnhem, clarissen: *Mon. Bat. I 24 nr. 3.* Er zijn geen sporen van het bestaan van dit klooster gevonden. Het wordt niet vermeld in Roggen (1995), maar zie de Zusters in de Clarenbongert (A50).

Arnhem, minderbroeders gesticht in 1318: *Mon. Bat. I 35 nr. 1.* Er is geen aanwijzing dat het in het testament van Reinoud van Gelre (1318) vermelde klooster *Insula Dei* in Arnhem stond.

Arnhem, tertianen: *Mon. Bat. I 36 nr. 3; S 24 nr. 4; II 23-25 nrs. 2.* De gegevens in *Mon. Bat.* slaan in werkelijkheid op de tertiarissen, later regularissen van Sint-Agnes en Paulus (A53).

Arnhem, regularissen: *Mon. Bat. II, 23 nr. 3.* Bedoeld zullen zijn de regulieren van Mariënborn (O11).

Assenede, klooster van een onbekende orde: Muller, *Gesch. Atlas I, 139.* Op grond van een post in de stadsrekening van Axel van 1514/5 (*Kron. Hist. Gen.* 1868, 400). Maar Assenede ligt in het tegenwoordige België.

Avezaat, benedictinessen: *Mon. Bat. III 16.* De argumenten voor eliminatie worden door het *Monasticon Batavum* zelf aangedragen.

Axel, dominicanen: Muller, *Gesch. Atlas I, 135; Mon. Bat. II 27.* Niet bekend aan Wolfs (1984) ; is een termijnhuis bedoeld ?

Baarle, tertiarissen: *Mon. Bat. S 83 s.v. 's-Hertogenbosch nr. 10.* Voor het bestaan van dit tertiarissenconvent is geen bevestiging gevonden in het goed gedocumenteerde overzichtsartikel Raeijmakers (1991).

Babiloniënbroek, nonnenproosdij van de abdij van Berne: *Mon. Bat. II, 27.* Er wordt verwezen naar Muller, *Geschiedkundige Atlas*, 415, maar die spreekt alleen van een uithof. Ook eders is geen bevestiging gevonden.

Beek, tempeliers: *Mon. Bat. II 28.* Zie Zierikzee.

Bennebroek, benedictinessen: Muller, *Gesch. Atlas I, 304.* Dit klooster zou een dochter van de abdij Egmond (E05) zijn, en in de Haarlemmermeer zijn verdronken. Muller beroept zich op De la Torre, *AAU* 11 (1883) 126. De veronderstelling van een benedictinessenklooster te Bennebroek berust uiteindelijk op de mededeling in de *Tabula*, een veertiende-eeuwse Egmondse geschiedbron (Egmondsche Annalen in *BMHG XXXV* 49; Oppermann, *Fontes Egmundenses* (1933) 105; Carasso-Kok nr. 367; NarrSource NL0538) dat graaf Dirk II de monialen die hij weghaalde uit het oorspronkelijke klooster te Egmond om plaats te maken voor benedictijner monniken, in 'Bennincbroec' vestigde. Het zal hierbij inderdaad om Bennebroek in Kennemerland gaan, niet om het Westfriese Benningbroek, want de monialen moesten juist wijken voor het Friese gevaar. Oudere bronnen, van Rupert van Mettlach (CK nr. 1; NarrSource NL0001; Vis en Van Rij (1987) 57) tot en met Beka (CK nr. 296; NarrSource J189; ed. Bruch p. 61) vermelden wel de verwijdering van de monialen (E17) uit Egmond, maar geven niet aan wat er daarna met hen gebeurde. De *Tabula* heeft gebruik gemaakt van oudere, nu verloren bronnen - zie Gumbert in Vis (2008) 69 – zodat de mededeling niet zonder meer kan worden afgewezen. Maar in ieder geval volgden deze monialen,

anders dan de monniken die hen vervingen, niet de regel van Benedictus. De verdrinking in het Haarlemmermeer is een veronderstelling.

Bergen, Sint Sanguiskapel (van Carmelieten?) te Zanegeest: Muller, *Gesch. Atlas I*, 316. De mededeling gaat uiteindelijk terug op Van Heussen, *Hist. Ep. Harlem.* : Swaneegeest. Het gaat dus om de karmelieten van Ouddorp (O17); zie Jacobs (2011) 451.

Bergen op Zoom, benedictinessen (?): *Mon. Bat. III*, 18. De veronderstelling van een nonnenklooster in Bergen op Zoom, ooit gesticht door Gertrudis van Nijvel, is gebaseerd op de valse stichtingsoorkonde voor de abdij Thorn (T03), begin 17^e eeuw gefabriceerd als onderdeel van de Strijenlegende. Deze legende knoopte aan bij de vermelding van Hilsondis als echtgenote van Ansfried en (werkelijk) medestichteres van Thorn, en maakte van haar 'een gravin van Strijen'. De legende had politieke oogmerken en wordt wel met het huis Oranje-Nassau in verband gebracht. Zie Kappelhof (2008). Overigens wordt de Strijenlegende ook wel verteld in verband met Geertruidenberg: Margry (1998).

Bergen op Zoom, augustinessen of hospitalinen, verbonden aan Catharinagasthuis: Van Veen, *Gesch. Atlas III*, 31. Het gaat hier om de zusters van het Elisabethgasthuis (B10), dat pas in de achttiende eeuw Sint-Catharinagasthuis ging heten: Van Eekelen en Vanwesenbeeck (1989) 48.

Bergen op Zoom, grauwezusters: Juten (1931) 61. Overgenomen door Slootmans (1967) 28; Van Ham (2000a) 395 en (2000b) 382; vgl. ook *Mon. Bat.* S 28 nr. 2, waar aansluiting aan het Kapittel van Zeperen wordt vermoed. Maar er wordt geen enkele primaire bron aangehaald die grauwezusters noemt; ze zijn ook onbekend aan Van Heel (1953).

Bergen op Zoom, dominicanessen: *Desolata Batavia Dominicana*. Argumentatie tegen het bestaan van dit klooster: Wolfs (1988) 113

Bergen op Zoom, karmelieten: Van Ham (2000a) 393. De bewoordingen van Van Ham zouden de indruk kunnen wekken dat het om een zelfstandig klooster gaat; bedoeld is het termijnhuis van de karmelieten van Mechelen: *Mon. Bat. III* 18 nr. 4.

Bergen op Zoom, refugie van de kartuizers van Antwerpen: Juten, *Taxandria 25* (1918) 305. Al verworpen in *Mon. Bat. III*, 18 nr. 2.

Bergeyk, norbertijnen: *Mon. Bat. II* 31. De norbertijnen van Postel verbleven in 1794 kortstondig in de gemeente Bergeyk, maar bezaten er geen vestiging.

Berlikum, regulieren: *Mon. Bat. II* 31 op basis van Van Heussen en Van Rhijn (1726) V 206. Bedoeld zal zijn het kortstondige fraterhuis te Berlikum (B13).

Besoyen, tempeliers: *Mon. Bat. II* 33. Zie Zierikzee.

Beverwijk, tempeliers: *Mon. Bat. II* 33 nr. 3. Zie Zierikzee.

Biervliet, termijnhuis van de karmelieten van Vlissingen (N11): *Mon. Bat. III* 20. Niet bestaand, volgens Jacobs (2011) 553/4.

Biezeling, dominicanessen: *Mon. Bat. II* 34. Vermeld in een bisschoppelijke oorkonde van 1404; maar bedoeld zijn de Victorinnen (B21), volgens Wolfs (1988) 113.

Blidestat/ Blijdenstein, benedictijnen van Maria Magdalena: Muller, *Gesch. Atlas I*, 503; *Mon. Bat. III* 20. Het Maria Magdalena-patrocinium behoorde vermoedelijk bij de parochiekerk van

Blijdenstein, dat ook wel Ruinerwold heette. Er is dan verwarring met de benedictijnen van Ruinen, het latere klooster Dikninge (I02): Armbrust p. 88. Het vermoeden van een klooster in Blijdenstein berust op de in kopie bewaarde oorkonde van 1277 (Drents Archief toegang 440, inv. 205 regest 33), waar sprake is van ‘s convents kerk van Blidensteden’. Het zal wel gaan om een eigenkerk/ patronaatsverhouding tussen het klooster Dikninge en de parochie Blijdenstein.

Borselen of Monster, onbekend klooster: Stooker en Verbeij (1997) bij nr. 177. De namen ‘Borsalie Monasterii’ in het colophon verwijzen naar de parochie Monster op het eiland Borssele. Dit klooster bestaat dus niet.

Breda, tempeliers: Van Veen, *Gesch. Atlas III* 33. Zie Placidus (1952/76) 157-158.

Breda, johannieters. De Sint-Janskapel in Breda werd bediend door johannieters van de commanderij Te Brake onder Alphen (A16); er was te Breda geen zelfstandige commanderij. Placidus (1952/1976) 157-158; Streefland (1979-80).

Britswerd: Muller, *Gesch. Atlas I*, 566. De suggestie van het bestaan van een klooster te Britswerd gaat terug op een toponiem. HISGIS Fryslân noemt goederen van de kloosters Lidlum (T13) en Tjummarum/ Bethanië (T14) in buurdorpen, maar niet in Britswerd zelf.

Brunhamme, karmelieten: *Mon. Bat. III*, 26. Berust op Muller, *Regesten bisschoppen Utrecht* nr. 1515: het stadsbestuur van Schiedam ondersteunt een karmeliet op pelgrimage. De karmeliet is afkomstig uit Brunhamme, dat wil zeggen Burnham in Norfolk (Engeland): D. Knowles, *The religious houses of Medieval England* (Londen 1940) 113.

Buren, minderbroeders: *Mon. Bat. I* 46-47 nr. 1. Tot de stichting werd wel toestemming verleend, maar deze ging niet door.

Cadzand, benedictijnen: *Mon. Bat. III*, 26 nr. 1. De benedictijnen van Sint-Baafs in Gent bezaten veel land op het eiland Cadzand; zie Gottschalk (1983). Het is niet duidelijk of ze er een proosdij of uithof hadden (zie Uithoven nr X17e). Van een zelfstandig klooster is in ieder geval geen sprake.

Cadzand, kartuizers: *Mon. Bat. III* 27 nr. 2. Zie Gruijs (1975) 240.

Cadzand, termijnhuis van de karmelieten van Vlissingen (N11): *Mon. Bat. III* 27; 43. Niet bestaand volgens Jacobs (2011) 553/4.

Campen (Z), minderbroeders: Muller, *Gesch. Atlas I*, 193; *Mon. Bat. I* 47; Roovan ze-Stouthamer (1996) 30. De verwijzing in de bron, een stadsrekening van Middelburg, slaat op een fondsenwervingscampagne de minderbroeders in Kampen in het Oversticht (K01), waarvan het klooster kort tevoren was afgebrand.

Clarenberch, Oene: RegA Leiden, Kloosters inv. 1486 f. 2; Van Heel (1936) 268. De opsteller van de lijst beschouwt Clarenberch blijkbaar als de naam van een stad en plaatst daar twee conventen, ‘ad sanctam Mariam’ en ‘Oene’. Bedoeld moeten zijn de conventen Clarenborch bij Vollenhove (V15) en Maria in Nazareth te Oene op de Veluwe (O02).

Coevorden, tweede klooster naast het naar Rolde/ Assen verplaatste Mariëncamp (R27): Muller, *Gesch. Atlas I*, 492/3, op grond van het toponiem ‘Het Klooster’. Zoals Muller zelf al aangeeft, is er nog nergens enig bericht van aangetroffen.

Culemborg, norbertinessen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 427; *Mon. Bat. II* 41 nr. 2. Ook het *Monasticon Batavum* verwerpt het bestaan van dit klooster al.

Dantumawoude, norbertinessen van Sionsburg: wikipedia (7 juni 2008) art. ‘Kloosters in Friesland’. Vgl. Muller, *Gesch. Atlas I*, 534: cisterciënzer nonnen. Mogelijk is de veronderstelde uithof van de cisterciënzerinnen van Niawier (N06) bedoeld: *Mon. Bat.* III 28. Maar ook voor deze uithof kon geen bevestiging worden gevonden.

Delfshaven, tertiariissen: *Mon. Bat.* I 48. Van dit klooster ontbreekt in de bronnen elk spoor. De verwijzingen in het *Monasticon Batavum* zijn onjuist.

Didam, nonnenklooster te Loil: Muller, *Gesch. Atlas I* 455. Berust blijkbaar op de vermelding van een kapel te Loil. Maar deze kapel behoorde bij het slot van de heren van Loil, leenmannen van de graven van Kleef: *Kerkenboek* (2000) 26.

Doesburg, zusters des gemene levens: convent in de Waterstraat: *Mon. Bat.* II 56 nr. 6. Het *Monasticon Batavum* beroept zich op de inventaris Nijhoff (1865) p. 83. Maar in het regest wordt alleen over ‘convent’ gesproken. Blijkbaar is echter het Weduwenhuis bedoeld, dat gevestigd werd in het pand dat door de broeders des gemenen levens in 1448 werd verlaten: Weiler (1997) 111-112; 117.

Donkerbroek, klooster: Muller, *Gesch. Atlas I*, 512. Muller beroept zich voor het bestaan van dit klooster alleen op een toponiem. Een verklaring is moeilijk te geven: HISGIS Fryslân vermeldt onder Donkerbroek geen kloosterlijk grondbezit.

Doornik, klooster: Muller, *Gesch. Atlas I*, 433. Muller beroept zich op Van Heussen, *Hist. Ep. Ultr.* 284: Doornik in de parochie Halderen. Van Heussen verwijst op zijn beurt naar bestaande overblijfselen maar noemt geen bron. Van een dergelijk klooster is niets bekend.

Doornspijk, karmelietessen: Muller, *Gesch. Atlas I* 443; of karmelieten: *Mon. Bat.* III 33. Argumenten tegen het bestaan van dit klooster worden al in het *Monasticon Batavum* aangedragen; het is ook niet bekend aan Westerink (1970) en aan Van Schaïk (1987). De gedachte aan een karmelietenklooster is blijkbaar ingegeven door het toponiem Kernemelks-Hull.

Dordrecht, dominicanessen : *Mon. Bat.* II 60. Zie de weerlegging in Wolfs (1988) 113.

Dordrecht, cisterciënzers van Sint-Pietersdal: Muller, *Gesch. Atlas I*, 244. De oorkonde Van den Bergh I nr 193 [= *OHZ* I, 261] noemt een ‘grangia Tempelvelt’, een uithof van de abdij Heisterbach bij Bonn; Verhoeven (1996) 321. Rond 1400 ontstond op deze plek een klooster van regulieren (D53); een klooster gesticht in 1203 (zo Muller) heeft niet bestaan.

Driel, paters conventualen van St Annabooch: Muller, *Gesch. Atlas I*, 436, naar Van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek* I 274. De notitie weerspiegelt vermoedelijk de fusie van de regularissen van Sint-Annentroon te Driel (D49) met die van Sint-Annenborg te Rosmalen (R29).

Duinhoek, gem. Oostkapelle, tertianen: *Mon. Bat.* I 64. Het gegeven over tertianen in Duinhoek gaat terug op Johan Reygersbergen, *Chronycke van Zeelandt* II (2e editie Middelburg 1644) 105; in de 1e editie van 1551 op pagina P1. Reygersbergen brengt de tertianen van Duinhoek zowel met de tempeliers als met de in zijn tijd nog bestaande minderbroeders van Middelburg (M29) in verband. Maar in de geschiedenis van het minderbroedersklooster komt geen toestroming van tertianen voor: Henderikx (1977) passim; *Mon. Bat.* I 145-147 en S 114-115. Ook in de geschiedenis van de Middelburgse bogarden (M33) past dit verhaal niet. De associatie met de tempelierenlegende maakt de zaak verdacht: Henderikx (1977) 106 n. 32.

Echt, tempeliers: *Mon. Bat.* II 118. Zie Zierikzee. In werkelijkheid caulieten / begarden.

Edam, franciscanen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 332. Bedoeld is het termijnhuis van de franciscanen van Alkmaar (A11).

Edam, begijnhof: Muller, *Gesch. Atlas I*, 332; Nübel (1970) 112. Het zou gaan om de huidige Kleine Kerk. De bron is Van Heussen, *Hist ep. Harlem*. 130, die aanknoopt bij De la Torre; zie ook Nübel (1970) 112. De la Torre vermeldt de OLV kerk; Van Heussen denkt dat dit de kerk van het begijnhof is waarvan hij het bestaan in Edam veronderstelt. Maar de OLV of Kleine Kerk, waarvan nu nog alleen de Speeltoren over is, is de voortzetting van een kapel die het oudste bedehuis van Edam was, gelegen op een terp ten westen van de Ye in de parochie Middellie. Met de stadwording verkreeg Edam in de loop van de veertiende eeuw een eigen aan Sint-Nicolaas gewijde parochiekerk: Boschma-Aarnoudse (2003) 82. Voorts speelt hier de bekende verwarring tussen tertiariissen en begijnen een rol. Het gaat dus om het tertiariissenconvent (E04) dat Maria Magdalena als patroonheilige had. Dit was gelegen direct ten zuiden van de Sint-Nicolaaskerk, zoals blijkt uit de bijkaart van Van Deventer, die daar de *sorores* vermeldt. De plaatsing van dit convent op het tegenwoordige Bagijnenland (zo *Monasticon Batavum*) is onjuist: de netkaart van Van Deventer laat zien dat het Bagijnenland, aan de overzijde van de gracht, rond 1560 nog onbebouwd is.

Eemstein, franciscanen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 240, op grond van het verlot tot kloosterstichting dat Reinoud Minnebode en zijn vrouw in 1377 van hertog Albrecht kregen: Van Mieris, *Groot Charterboek III* 334. Maar de stichting is in deze vorm niet doorgegaan. Het klooster dat enkele jaren later verrees (D01), herbergde reguliere kanunniken: *Mon. Wind. III*, 195/6

Elmare, benedictijnen: *Mon. Bat. III* 41. N.b. klooster genoemd in *Van den Vos Reynaerde*. Volgens Gottschalk (1983) I 34 en kaart op achterschutblad lag Elmare op tegenwoordig Belgisch gebied. Het was in feite een uithof van Sint-Pieter te Gent.

Elslo(o), norbertijnen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 511. Muller stelt Elslo voor als de werkelijke lokatie van het klooster in 'Apelsche'; maar voor een betere verklaring zie Appelscha.

Elst, tertiariissen van Sint-Elisabeth: Muller, *Gesch. Atlas I*, 435; *Mon. Bat. I* 69 nr. 1; S 49 nr. 1. Argumenten voor eliminatie worden door het *Monasticon Batavum* zelf al aangedragen.

Emelisse, johannieters: *Mon. Bat. II* 64. Bedoeld is het Onze-Lieve-Vrouwe-gasthuis in die plaats: zie Goudriaan (2008b) 237.

Enkhuizen, begijnen: Nübel (1970) 112. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 26-27. Een van de tertiariissenconventen in de stad zal zijn bedoeld.

Enkhuizen, Sint-Agnesconvent: Muller, *Gesch. Atlas I*, 326; *Mon. Bat. II* 64 nr. 3. De notitie over een rond 1515 gesticht Agnesconvent gaat via Rijkenberg en Van Heussen uiteindelijk terug op Brandt, *Historie... Enkhuizen*. Maar er is geen onafhankelijke bevestiging voor te vinden. Pogingen in 'begijnen rond 1398' de voorloper van Sint-Agnesconvent te zien, zijn evenmin geslaagd: de vroege aanwezigheid van het Sint-Ursulaconvent bij de Westerkerk (E11) verklaart de naam 'Bagijnenstraat' afdoende.

Ermelo, klooster Emmaus: Muller, *Gesch. Atlas I* 442. Dit klooster zou bij de commanderie van de johannieters hebben gelegen: misverstand teruggaand op slordig kaartwerk, blijkens Mars (1980) 177.

Espelo, tempeliers: *Mon. Bat. II* 65. Zie Zierikzee.

Eulenburg, Maria: Van Heel (1936) 269. Bedoeld is uiteraard Culenburg / Culemborg, Mariëncroon (C03).

Ezinge, regulieren van Mariënkamp: Joosting, *Gesch. Atlas II*, 37; *Mon. Bat. II* 66. Bedoeld is

Esens in Oost-Friesland: *Mon. Wind.* II, 279-283.

Franjum, magdalenen: Mol (1991a) kaartje op p. 32. In latere publicaties van Mol stilzwijgend gecorrigeerd. Het gaat om het benedictijner dubbelklooster Marssum (M21).

Gameren. Een klooster in Gameren (in de Bommelerwaard) wordt genoemd in een bron uit 1551, gepubliceerd *AAU* 19 (1892) 221. Maar er is geen spoor van te bekennen: zie Maris (1939) en Groenendijk (2014).

Garderen, karmelieten: *Mon. Bat.* III 45. Voor ‘Garderen’ zal ‘Staverden’ gelezen moeten worden. Toen de franciscanen het in Staverden lieten afweten (zie aldaar) probeerde graaf Reinoud het met karmelieten (Nijhoff I (1830) 51-52), maar ook de poging een klooster van deze orde te stichten liep op niets uit, evenals een experiment met johannieters. Zie Beijer en Van Dijk (1988) 25-26.

Geersdijk, tempeliers: Muller, *Gesch. Atlas I*, 196; *Mon. Bat.* II 66. Zie Zierikzee.

Giethoorn, franciscanen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 508; *Mon. Bat.* I 74. Het *Monasticon Batavum* beroept zich alleen op een vermelding van franciscanen in de Noorderbuurt van Giethoorn door F.A. Hoefer, *VMORG* 30 (1914) 40. Hoefer geeft geen bronvermelding, en ook verder ontbreekt van een dergelijk klooster elk spoor.

Goes, augustijnen: *Mon. Bat.* II 69 nr. 3. Het bedoelde Patershof is dat van de kruisheren (G07); zie Dekker (2002) 509.

Goes, Zwarte zusters: Rooze-Stouthamer (1996) 30; Goudriaan (1998) nr. 56. De vermelding van dit klooster gaat uiteindelijk terug op Van Heussen. Het bestaan ervan vindt geen basis in de bronnen; zie Dekker (2002) 519.

Goes, Sint Agnesklooster van een onbekende orde: Muller, *Gesch. Atlas I*, 157. Op grond van de vermelding door De la Torre, *AAU* 11 (1883) 172, van een tweede klooster naast dat van de cellezusters. Dekker (2002) 519/20 verwerpt expliciet de gedachte dat Goes twee vrouwenkloosters zou hebben gehad en verwijst voor de argumentatie naar De Jonge van Ellemeet (1906) 232: Goes telde slechts één vrouwenklooster, dat van de Zwarte Zusters of cellezusters (G08).

Gorinchem, begijnhofparochie: Muller, *Gesch. Atlas I*, 424; Nübel (1970) 110. Voor de notie van een zelfstandige begijnhofparochie, die zou zijn ontstaan in 1402, beroept Muller zich op Kemp (1650) 128. Maar over een dergelijke parochie is verder niets bekend; ook de door Van der Donk (1949/50) 18-22 vermelde feiten geven geen doorslaggevend bewijs. Koorn (1981) 28 met noot op p. 199 is ook sceptisch over het bestaan van een begijnhof, vermoedelijk ten onrechte. De kroniek van het Agnesconvent (G10; zie *Mon. Traj.*) vermeldt dat de eerste Agneszusters uit het ‘begijnhof’ kwamen. Dat zal dan buiten de sfeer van de Moderne Devotie hebben gelegen en eerder een begijnhof of –huis zijn geweest dan een zusterhuis; voor de statuten zie Van Zomeren (1755) 25. Het was de voorganger van het latere Maria Magdalenaconvent (G12).

Gorinchem, conventuele franciscanen: *Mon. Bat.* I 74 nr. 1. De argumenten voor eliminatie worden door het *Monasticon Batavum* zelf aangedragen.

Gorinchem, clarissen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 424; *Mon. Bat.* I 76 nr. 4. Door het *Monasticon Batavum* zelf al verworpen.

Gouda, begijnen: Nübel (1970) 111; 140. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 26-27. De door Nübel aangedragen gegevens hebben betrekking op het Margarethaconvent (G13).

Gouda, tertiariissen Sint-Barbara: Muller, *Gesch. Atlas I*, 403; *Mon. Bat. I* 80 nr. 5. Over het bestaan van dit klooster sprak reeds Taal (1960) 2vv in terughoudende bewoordingen. In Goudriaan (1998c) wordt aannemelijk gemaakt dat de notie van een Gouds Barbaraklooster afkomstig is uit een vervalste zeventiende-eeuwse genealogie.

Gouda/ Bloemendaal, kartuizers: Muller, *Gesch. Atlas*, 403. De bron is Limburg Brouwer, *Boergoensche Charters*, 106 d.d. 12 januari 1453: hertog Filips de Goede handhaaft de tolvrijheid in Holland en Zeeland verleend aan de kartuizers van Bloemendaal. Het gaat hier om de kartuize Nieuwlicht bij Utrecht (U19).

Grave, zusters d.g.l.: *Mon. Bat. II*, 73 nr. 2, op grond van *VROA (1925)* 125. Maar met ‘het kleine zusterhuis’ moet één van de twee andere instellingen van religieuzen in Grave zijn bedoeld: het begijnhof (G23) of het tertiariissenklooster Mariagraf (G24). Nergens in de door Verhaak I (1963) 51vv. uitvoerig gedocumenteerde geschiedenis van deze instellingen is van een derde religieus huis sprake.

Griet, zusters des gemenen levens: *Mon. Bat. II* 75. Bedoeld is het convent te Griet, bisdom Utrecht, hertogdom Kleef, op tegenwoordig Duits grondgebied: Rehm (1985) 63-64.

Griethuizen, zusters des gemenen levens: *Mon. Bat. II* 75. Bedoeld zijn de tertiariissen van Griethausen, bisdom Utrecht, hertogdom Kleef, op tegenwoordig Duits grondgebied: Rehm (1985) 70 en 171; Goudriaan (1998) nr. 65.

Groede, kapittel: Beekman, *Gesch. Atlas: Kerkelijke Indeeling II*, 108 (met twijfel). Vermoedelijk is de Zeven Getijdenstichting bedoeld:

http://encyclopedievanzeeland.nl/Groede_%28moorskerke,_Groda%29 (Trimpe Burger).

Groningen, clarissen: *Mon. Bat. I* 88 nr. 4; *S* 63 nr. 4. Door het *Monasticon Batavum* zelf al beargumenteerd verworpen.

Haarlem, tertiariissen Sint-Martha: *Mon. Bat. I* 95 nr. 12. Een convent met het Marthapatrocinium komt niet voor; zie Verkerk, *Deugd boven geweld*, 80. Ook Van Heel (1939) 152-153 verwerpt uiteindelijk het Marthapatrocinium.

Haarlem, tempeliers: *Mon. Bat. II* 81 nr. 11. Zie Henderikx (1977) 86 nt. 144. Zie Zierikzee.

Haarlem, cellezusters: *Mon. Bat. II* 81 nr. 9. Gezien de aanduiding ‘Vrouwen broederissen’ zijn blijktbaar de karmelitessen (H21) bedoeld.

Haren, abdij Camp: Muller, *Gesch. Atlas I* 499. Berust op een vergissing. Het door Muller aangehaalde artikel van Reitsma uit de *Groningsche Volksalmanak* (1890) 72vv handelt over de cisterciënzerinnen van Jesse / Essen (H37).

Harich, cisterciënzers: *Mon. Bat. III* 56. De vermelding van een *prepositus* wijst op het bestaan van een uithof; mogelijk is dan de uithof Harich van het benedictijnenklooster van Staveren (S37h) bedoeld.

Harmelen, klooster bij kasteel Nyevelt onder Velthuizen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 397, op grond van de vondst van kelders. Het gaat hier kennelijk om overblijfselen van het kasteel Nijevelt onder De Meern, nu gemeente Utrecht: De Kam (2006).

Hattem, Johannieters van St. Johannesweerd: Hofer (1900 [1901]); Hofer en Van Veen (1910) 316-318; zie ook *Mon. Bat. II*, 87; 136. Hofer en Van Veen noemen het bestaan van deze commanderij

al zeer onzeker. De notie is verward: de naam Johannesweerd hoort bij de geplande vestiging van johannieters in Nijenbeek (zie daar). De plannen die graaf Reinoud in 1307 met de johannieters had in Staverden, Nijenbeek en Hattem, zijn niet doorgestaan. Een commanderij te Hattem komt niet voor in Van Winter (1998).

Heeze, tempeliers: *Mon. Bat. II 88*. Zie Zierikzee.

Heille, clarissen: *Beekman, Gesch. Atlas III, 105; Mon. Bat. I 104-105*. Vgl. ook De Moreau (1948) 105; 232 en Roggen (1995) 228-237. De clarissen vestigden zich in het nieuw gestichte Middelburg, dat in 1461 de parochiële rechten van Heille overnam. De huidige landsgrens doorsnijdt de parochie Heille-Middelburg; Middelburg ligt ten zuiden van de grens.

Heille, regulieren van Zoetendaal: *Beekman, Gesch. Atlas III, 105; Mon. Bat. II 88*. De Moreau (1948) 489: niet onder Heille maar onder Maldegem, op huidig Belgisch gebied. Ook Gottschalk (1983) deelt Zoetendaal aan België toe.

Hemelum: *Mon. Bat. II 90-91 nrs. 1 en 2*. Deze lemmata zijn buitengewoon verward. Met een Nicolaasklooster te Hemelum kan toch alleen dat van de benedictinessen (H54) zijn bedoeld.

Heteren, Rouwendaal: *Muller, Gesch. Atlas I 436, op basis van Van der Aa, Aardr. Wdb. XI 943 s.v. Vrouwendaal*. Van een klooster met de naam (V)rouwendaal is geen spoor gevonden. Van de Westeringh (1979) kent 'Rauwendaal' als perceelsnaam. Er is in Heteren een OLV-straat: naar Van de Westeringh vermoedt, is deze genoemd naar het OLV-klooster van Renkum (R07), dat onder Heteren goederen bezat.

Heusden, termijnhuis van de franciscanen: *Mon. Bat. I, 112 nr. 1*. Niet aangetroffen, en mogelijk door Foppens per abuis geconcludeerd uit het bestaan van het 'franciscaanse' derde-orde convent: vriendelijke mededeling van Dr. Hildo van Engen, archivaris van Heusden

Heusden, termijnhuis van de dominicanen van 's-Hertogenbosch (H59): *Mon. Bat. II, 99*. Niet bekend aan Wolfs (1984) 91 en evenmin aan Dr. Hildo van Engen.

Heusden, termijnhuis van de karmelieten van Schoonhoven (S11): *Mon. Bat. III 68; Henderikx (1977) 43*. Niet bestaand volgens Jacobs (2011) 487.

Holwerd, norbertijnen: *Mon. Bat. II 99*. Een norbertijnenklooster te Holwerd heeft niet bestaan.

Hoorn, begijnen: *Nübel (1970) 110-111*. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 26-27. De door Nübel aangedragen gegevens slaan op het Agnesconvent (H82), het Caeciliaconvent (H83) en het Mariaconvent (H86).

Horssen, minderbroeders: *Mon. Bat. I 117*. Zie de tertianen van Holtmaer (H90).

Huissen, tempeliers: *Muller, Gesch. Atlas I, 434; Mon. Bat. II 102 nr. 2*. Zie Zierikzee.

Hulst, norbertijnen van Hulsterlo: *Muller, Gesch. Atlas I, 126; Mon. Bat. II 103 nr. 1*. Hulsterlo, ter plaatse van het tegenwoordige Nieuw-Namen, komt voor in *Van den Vos Reynaerde* en was in de Middeleeuwen een belangrijk bedevaartsoord: Ottie Thiers, *BiN I* 483-491. Maar Brand (1957) 50-59 toont overtuigend aan dat het nooit meer is geweest dan een uithof van de norbertijnenabdij van Drongen.

Hulst, cisterciënzers van Stoppeldijk: *Muller, Gesch. Atlas I, 126; Mon. Bat. III 114*. Het gaat hier inderdaad om een uithof van de cisterciënzers van Cambron (Henegouwen) (X06b), zoals het

Monasticon Batavum al aangeeft. Zie Gottschalk (1984) 57-61.

Hulst, dominicanen: *Mon. Bat. II 103*. Niet bekend aan Wolfs (1984).

Hulst, minderbroeders (1312): *Mon. Bat. I 120 nr. 1*. Zie Brand (1976) 16-17.

IJsselham, klooster: Muller, *Gesch. Atlas I, 510*, alleen op grond van toponiem. Van dit klooster ontbreekt elk spoor.

Kampen, tertianen: *Mon. Bat. S 93 nr. 4*. Van tertianen in Kampen ontbreekt in de archiefbronnen elk spoor.

Kessel, norbertinessen: *Mon. Bat. II, 108*. De proosdij Kessel van Mariënweerd (B02) was geen kloosterfiliaal met een vrouwelijke bezetting, maar een uithof waarvan het hoofd de titel 'proost' droeg: Van Bavel (1993) 286.

Lage Mierde, tempeliers: *Mon. Bat. II109 nr. 2*. Zie Zierikzee.

Leeuwarden, conventuele franciscanen (gaudenten): Muller, *Gesch. Atlas I, 547*; *Mon. Bat. I 126 nr. 1*, zie ook *S 98-99 nr. 1*. Het bestaan van zo'n klooster wordt ook door het *Monasticon Batavum* al verworpen.

Leeuwarden, wilhelmieten: Muller, *Gesch. Atlas I, 547*; *Mon. Bat. III 74 nr. 3*. Het *Monasticon Batavum* interpreteert de vermelding 'gijsbertisten' – lees: 'gijsbertissen' – als een verwijzing naar de wilhelmieten. Maar dit is een andere naam voor de dominicanessen (L04): Wassenbergh (1853).

Leiden, clarissen: *Mon. Bat. I 127 nr. 2*. Bewijzen voor een clarissenklooster in Leiden zijn niet gevonden: zie Van Luijk (2004). De verwarring is ontstaan door het Clara-patrocinium van het tertiarissenconvent L28.

Leiderdorp, tertiarissen van Sint-Margaretha: Muller, *Gesch. Atlas I, 287*. Bron is De la Torre, *AAU 11* (1883) 88. Er treedt verwarring op met het klooster Roomburg (L11), dat in het ambacht Zoeterwoude lag maar bij de Leidse Pietersparochie behoorde.

Leusden, franciscanen, later reguleren van Mariënhof: Muller, *Gesch. Atlas I, 379*; *Mon. Bat. I 133 nr 1*. De notitie is verward en slaat waarschijnlijk op de reguleren van Andrieskamp alias Mariënhof (S35).

Leusden, tertiarissen, later regularissen van Mariënberch / Birket: Muller, *Gesch. Atlas I, 379*. Muller verwijst naar De la Torre X 191, die het convent onder Soest plaatst. Maar een dergelijk tertiarissenconvent heeft niet bestaan.

Liliendale, begijnen: Nübel (1970) 107. Met het in het testament van Aleid van Avesnes (1271) genoemde Liliendale is de begijnennederzetting in Burgh op Schouwen (B43) bedoeld; zie ook Koorn (1981) 29.

Lukswolde, dominicanessen: *Mon. Bat. II 118*. Voor de stichting van een dergelijk klooster vanuit Reide zijn plannen gemaakt, maar deze hebben geen doorgang gevonden: Wolfs (1988) 57.

Maastricht, tertianen: Mons divinae gratiae: *Mon. Bat. I 140 nr. 7*. Verwarde notitie. Voor tertianen zie het convent Bartholomeüs en Michael van de begarden (M10). De naam 'Mons divinae gratiae' is eigen aan het klooster van de Minderbroeders te Sint-Pieter (S26).

Maastricht, tertiariissen: *Mon. Bat. S 111 nr. 13.* Aan dit lemma beantwoordt geen apart klooster, vermoedelijk is Catharinadal (M19) bedoeld.

Maastricht, tempeliers: *Mon. Bat. II, 124.* Het bestaan wordt overtuigend weerlegd door Ramakers (1990); zie ook onder Zierikzee.

Makkum, tertiariissen: Mol (1991) krt. Bij brief van 30 september 1997 deelt J.A. Mol mee dat dit klooster dient te worden geschrapt. 'Uit de collationering van de testamenten is duidelijk geworden dat Sipma (Oudfriese oorkonden) verkeerd gelezen heeft. Waar hij in het testament van Jorrit Andringa (1476) Makkum leest, staat duidelijk Warkum. Het verhaal van Obe Postma, 'Oer in kleaster te Makkum', *It Beaken* 19 (1957) 145-146, heeft daarmee zijn fundament verloren. De 'begijne-goederen' die Postma daar ook in Makkum opvoert kunnen heel goed aan de zusters van Workum hebben toebehoord' (zie W29).

Malden, tempeliers: *Mon. Bat. II, 126.* Zie Zierikzee.

Medemblik, begijnen: Nübel (1970) 112. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 27. Het gaat om een van de tertiariissenconventen M23 of M24.

Medemblik, benedictijnen: Muller, *Gesch. Atlas I, 324.* Zie De la Torre 11 (1883) 155: coenobium van een onbekende orde; Van Heussen, *Hist. Ep. Harlem.* 148; overigens onbekend. Van Heussen veronderstelt dat het door De la Torre genoemde klooster wel benedictijns zal zijn geweest, gezien de bemoeienis van de abt van Stavoren (S37) met de parochiekerk van Medemblik. Maar De la Torre moet een van de twee tertiariissenconventen (M23 of M24) hebben bedoeld.

Memelingen, johannieters: *Mon. Bat. II 129.* Blijkbaar is de commanderij van Wemeldinge (W18) bedoeld.

Metslawier, norbertinessen van Weerd: wikipedia (7 juni 2008) art. 'Kloosters in Friesland'. Bedoeld zal zijn het klooster te Morra (M44).

Middelburg, tempeliers: *Mon. Bat. II 132 nr. 8.* Zie Zierikzee.

Moergestel, franciscanessen/ penitenten-recollectinen: *Mon. Bat. I 149; S 116.* Het bestaan van deze gemeenschap is niet gebleken. Vermoedelijk gaat het misverstand via Pater Gerlach (1940) 59v terug op Schutjes, *Geschiedenis bisdom 's-Hertogenbosch* V, 395/6, waar Sint-Michiëlsgestel en Moergestel door elkaar worden gehaald.

Monnickendam, begijnen: Nübel (1970) 112. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 27. Bedoeld is het tertiariissenconvent M40.

Monnickendam, uithoven van de cisterciënzers van Bloemkamp (H41): *Mon. Bat. III, 84 nr. 1.* Schoengen noteert hier en al eerder in zijn editie van de abtenkroniek van Bloemkamp – *AAU* 29 (1903) 168 – dat hij deze uithoven niet heeft kunnen opsporen. Mol (1997) 97/8 maakt aannemelijk dat het om een uithof van Ludingakerke (L34) ging.

Monster (Z), tempeliers: *Mon. Bat. II 132.* Zie Zierikzee.

Naaldwijk, norbertijnen van De Lee: *Mon. Bat. II 133.* Het gaat hier om de uithof Heimont (B02g) van het klooster Mariënweerd bij Beesd, zie Van Bavel (1993) 66; 138; 146 etc.

Naarden, tertiariissen Sint-Agnes: *Mon. Bat. I 150 nr. 1.* Berust op verkeerde lezing van de lijst-Roomburg (1555) in Van Heel (1936) 268.

Naarden, begijnen: Nübel (1970) 112. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 112. Bedoeld is het tertiariessenconvent N01.

Niemerdum, klooster: Muller, *Gesch. Atlas I*, 596. *Tegenw. Staat XV* 548, waarop Muller zich beroept, plaatst dit convent in de omgeving van het Lyklama Bosch. Waarschijnlijk slaat dit dus op de uithof te Harich van het klooster van Staveren (S37h).

Nieuwkerk, regulieren: *Mon. Bat. II* 135. Bedoeld zijn de kartuizers van Noordgouwe (N35).

Nijenbeek/ Johannesweerd, johannieters: *Mon. Bat. II* 136. De geplande stichting van een johannieter commanderij in dit onder Voorst gelegen kasteel heeft geen doorgang gevonden: Hofer en Van Veen (1910) 316-318; Beijer en Van Dijk (1988) 25-26.

Nijkerk, begijnen: Muller, *Gesch. Atlas I* 441 op basis van *Hist. Ep. Ultraj.* 267. De begijnen die in verband met Nijkerk worden genoemd zijn identiek aan de bewoonsters van het Catharinaklooster (N13). Zie Van Hooren (1992).

Nijkerk (Fr.), norbertijnen: *Mon. Bat. II* 137. Met een ‘munckhuys’ is een uithof bedoeld: Mol (2003) 76.

Nijmegen, minderbroeders: *Mon. Bat. I* 152 nr. 1. Gorissen (1956) 118 bespreekt uitvoerig het apokriefe, maar op vrij vroege Nijmeegse overlevering teruggaande verhaal over een ‘Gibenklooster’ van de minderbroeders. Maar: Nijmegen behoorde tot het termijngebied van de franciscanen van Kleef, en bij het bericht over de bijzetting van hertogin Catharina van Beieren in 1400 in het minderbroederklooster is verwarring met de kartuize Monnikhuizen bij Arnhem (A49) en met het dominicanenklooster te Nijmegen (N16) in het spel.

Nijmegen, kruisheren: *Mon. Bat. II*, 139 nr. 3. Geen zelfstandig klooster, maar een termijnhuis of refugie (C02b of X25a).

Nijmegen, tertiariessen van Maria Magdalena: *Mon. Bat. I* 155 nr. 7. Bedoeld is het klooster van de Witte Vrouwen, het latere norbertinessenklooster van Maria Magdalena (N15). De bewoonsters daarvan heten ook wel *sorores penitentes* – zie *Oorkondenboek Gelre en Zutphen*, akte van 31 maart 1249 - : dit zal verwarring met de derde of penitentieorde van Sint-Franciscus in de hand hebben gewerkt.

Nijmegen, regularissen van Maria Magdalena: *Mon. Bat. II* 139 nr. 4. In dit lemma worden gegevens met betrekking tot het Wittevrouwenklooster (N15) en het klooster Mariënborg (N23) door elkaar gehaald.

Nijmegen, tertiariessen Sint-Jacobsgasthuis: *Mon. Bat. S* 120-121 nr 4. Er is geen bewijs dat aan dit gasthuis een zustergemeenschap was verbonden; zie Nijmegen, cellezusters.

Nijmegen, cellezusters verbonden aan het Sint-Jacobsgasthuis: Meijer (1909) 15; 92; Van Schevichaven (1909) 175-179; Maris (1939) 276; Daniëls (1943) 205-206. De auteurs verwijzen naar elkaar; een bevestiging van het bestaan van deze religieuze gemeenschap kon in de bronnen niet worden gevonden. Het cartularium van het Jacobsgasthuis (Archief Oud-Burgeren gasthuis) spreekt alleen van ‘armen’ in het gasthuis. Gorissen (1956) 127-128, die de schepenprotocollen heeft doorgenomen, heeft geen verwijzing naar een kloosters van cellezusters gevonden; in het gasthuis, dat slechts uit enkele cameren bestond, was voor hen geen plaats.

Nijmegen, begarden: *Mon. Bat. S* 120 nr. 2. Boeren beroept zich op de lijst van kloosters in de notulen van het generaal kapittel van Keulen van 1496, gepubliceerd *Franciscaansch Leven* 22 (1939) 218. Hij

veronderstelt blijkbaar dat dit allemaal mannenconventen waren. Maar de meeste aangesloten conventen herbergden vrouwelijke tertiariissen: Van Engen (2006) 339-344. In het geval van Nijmegen zal het dus om Hessenberg (N17) of Groesbeekshof (N33) zijn gegaan.

Noordeloos, klooster: Muller, *Gesch. Atlas I*, 408, die zich alleen beroept op Van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek VIII* 266. Van een dergelijk klooster is niets bekend. Er lag hier een goederencomplex, en mogelijk een uithof, van de Servaasabdij in Utrecht (U07): zie Schakel (1955) 139.

Nunspeet, tertiariissen: Muller, *Gesch. Atlas I*, 443; *Mon. Bat. I* 151. Een convent te Nunspeet komt in de bronnen niet voor; zie ook Van Schaik (1987) 303.

Ochten, begijnen: Muller, *Gesch. Atlas I* 430 (“misschien”). De bron is Van der Aa, *Aardr. Wdb. VIII*, 342, die een boomgaard met de naam ‘begijnhof’ vermeldt. Zie ook Honders (2005) 53, die naar de straatnaam Bagijnhof verwijst en met de situatie in Opheusden (O16) vergelijkt. Maar Van Schaik (1987) 299 heeft er geen spoor van gevonden: tot het tegendeel blijkt wordt aangenomen dat dit convent niet heeft bestaan.

Oirschot, tertianen: Van Veen, *Gesch. Atlas III*, 41; *Mon. Bat. I* 157. Berust op Schutjes, *Geschiedenis bisdom Breda V*, 375, die op zijn beurt naar een aantekening van Prosper Cuijpers verwijst. Een bevestiging is niet gevonden. Het omvangrijke archief van het kapittel van Oirschot (kap38), dat de parochierechten bezat, bevat geen aanknopingspunt (inventaris Sanders 1994).

Oisterwijk, grauwe zusters / St. Annadal: *Mon. Bat. S* 123 nr. 2. Er wordt verwezen naar Huybers, *Oud Oisterwijk*, 167. Maar daar blijkt het te gaan om een convent van grauwe zusters bij het begijnhof van Diest. Nicolaas Esschius, de stichter van het begijnhof van Oisterwijk (O04), was op het laatst van zijn leven pastoor van de begijnen in Diest.

Oldekerk, premonstratenzerinnen van Porta S. Mariae: Joosting, *Gesch. Atlas II*, 21. Joosting verwijst naar de kroniek van Emo; zie nu Jansen en Janse (1991) 9. Maar het klooster waarvan Emo de stichting in 1204 vermeldt, is Palmar (P01), zie Tromp (1989) 54.

Ommen, broeders des gemenen levens: *Mon. Bat. II*, 147. De Ommense broeders zouden het vruchtgebruik van een erf in Ommeresch genieten van de broeders van Hulsbergen (H48). Maar in *Navorscher* 36 (1886) 576; 37 (1887) 75, waarop het *Monasticon Batavum* zich beroept, staat dat het de broeders van Hulsbergen zelf waren die het vruchtgebruik genoten. Van een broederhuis in Ommen is verder niets bekend.

Oostburg, benedictijnen Pietershof: Beekman, *Gesch. Atlas III* 107; *Mon. Bat. III* 90. Het gaat om een uithof van Sint-Pieters in Gent onder leiding van een proost; de uithof werd gesticht bij de Sint-Eligiuskerk van Oostburg, waarover Sint-Pieters het patronaat had. De argumenten voor eliminatie worden al door het *Monasticon Batavum* zelf gegeven.

Oostburg, johannieters: *Mon. Bat. II* 147 nr. 2. Het *Monasticon Batavum* verwijst naar J. Egberts Risseeuw in *Bijdragen Zeeuwsch-Vlaanderen* 6 (1863) 98-103, waar sprake is van een Sint-Janshuis. Er is echter geen positieve indicatie voor betrokkenheid van de johannieters, en in bronnen betreffende deze orde wordt een Oostburgse commanderij niet genoemd.

Oostburg, dominicanen: *Mon. Bat. II* 147. Niet bekend aan Wolfs (1984).

Oosterbeek: *Mon. Bat. II*, 148: regularissen, ‘zie Arnhem’. Bedoeld zullen zijn de regulieren van Mariënborn (O11).

Oosterhout, johannieters: O. Thiers in *BiN* II, 695. De johannieters zouden op het slotje De Blauwe Camer hebben gewoond, waar zich in 1647 de zusters van Sint-Catharinadal uit Breda (B31) vestigden. Vermoedelijk is er verwarring met het feit dat de johannieters van Ter Brake onder Alphen (A16) verschillende bezittingen in Oosterhout hadden: Krueger, *Gesch. bisdom Breda* IV, 41; 57; Streefland (1979-80) 141-166.

Ossenisse, tempeliers: Muller, *Gesch. Atlas* I, 129. Op grond van de vondst in 1853 van een begraafplaats (*Zelandia Illustrata*. II, 719). Voor de tempelierenlegende zie Zierikzee.

Oudewater, cellebroeders: Muller, *Gesch. Atlas* I, 392; *Mon. Bat.* II 151 nr. 2. Ongepubliceerd onderzoek van K.Goudriaan: de aanneming van een cellebroedersklooster berust op vermeldingen van een 'patershuis', maar hiermee is het huis van de biechtvader van de Sint-Anna-zusters (cellezusters; O20) bedoeld.

Purmerend, Wendelmoet Pieter Aerentshuis (Weiler 1997, 184). Weiler lijkt hier te doelen op een priesterhuis in Purmerend. Maar het priesterhuis waarbij Claes Bartoutsz betrokken was, lag in Leiden (zie aldaar, Claes Bartoutszhuis, L10). Het Wendelmoet Pieter Aerentshuis was een onderkomen voor bekeerde zusters en groeide uit tot het Sint-Ursulaconvent van tertiariissen (P06).

Purmerend, begijnhof: Muller, *Gesch. Atlas* I, 334; Nübel (1970) 140. Dit begijnhof zou later zijn verenigd met het klooster Wateringen. Deze mededeling gaat via Römer (1854) I, 641/2 terug op enkele verwarde notities in Van Sandwijk (1839) 43; 191. Van Sandwijk plaatst het begijnhof en het Ursulaconvent allebei op de plaats van het Burgerweeshuis. Maar het Ursulaconvent van Tertiariissen lag op de plek van de tegenwoordige Koermarkt en werd daar in 2009 opgegraven: Nijenhuis en Goudriaan (2019). Een daarvan onderscheiden begijnhof heeft nooit bestaan.

Purmerend, Wateringen: Het bestaan van dit klooster wordt vermeld in Verhoofstad, *Geschiedenis van Purmerend* (1947) 63 en in veel oudere literatuur. Evenals de veronderstelling van een begijnhof (zie hierboven), waarmee het klooster Wateringen al dan niet wordt gelijkgesteld, gaat dit terug op enkele verwarde notities in Van Sandwijk (1839) 43- 191. In Nijenhuis en Goudriaan (2017) 177/8 wordt aangetoond dat de verwarring is ontstaan door de overlevering van een broederschapsbrief van het cisterciënzerklooster Wateringen (W09) ten gunste van de tertiariissen van St Ursula (P06).

Raalte, clarissen: Muller, *Gesch. Atlas* I, 467; *Mon. Bat.* I 164 / S 131. Te Raalte hebben alleen benedictinessen gewoond (R01). De verwarring is waarschijnlijk ontstaan doordat I.M. Nagel, *Archief Aartsbisdom Utrecht* 30 (1905) 266-267 – via Muller de bron van het *Monasticon Batavum* – in dezelfde context de clarissen (voorheen: tertiariissen) van Oldenzaal (ON02 / O08) ter sprake brengt.

Rhenen, tertiariissen: Sint-Maria: RegA Leiden, Kloosters inv. 1486 f. 2; Van Heel (1936) 269. Hiermee moet het Sint-Agnesconvent (R09) zijn bedoeld: een tweede convent te Rhenen is niet bekend.

Rijnsburg, regularissen van Sint-Barbara en Catharina: *Mon. Bat.* II 166. Bedoeld is het gelijknamige klooster te Noordwijk (N41).

Rijsbergen, proosdij der benedictijnen van Sint-Bavo te Gent: *Mon. Bat.* III, 106. Onder 'proosdij' zou men hier een dependance onder een *praepositus* moeten verstaan (zie Meersen, M25). De abdij van Sint-Bavo bezat inderdaad een goederencomplex rond Rijsbergen, waarvan in de late middeleeuwen het patronaatsrecht van de kerk van Rijsbergen nog over was (zie Gooskens 2016, 225-229). Maar voor een proosdij bestaat geen positief bewijs. Zie ook de lijst met Uithoven (X17g).

Rijswijk, johannieters: Muller, *Gesch. Atlas* I, 385; *Mon. Bat.* II 168. Gaat terug op Van der Aa, *Aardr. Wdb.* IX 537. Voor het bestaan van deze commanderij is geen bevestiging gevonden.

Rivo, begijnen: Nübel (1970) 117. Rivo is een oude naam voor Schiedam; het gaat dus om het begijnhof S05.

Rixtel, tempeliers: Mon. Bat. II 157. In 1214 werden goederen te Rixtel geschonken aan de tempeliers van Ter Brake bij Alphen (A60): Streefland (1979-80) 152.

Roermond: zusters des gemenen levens: Mon. Bat. II 160 nr. 10. Het *Monasticon Batavum* baseert zich uitsluitend op de lijst in Wassenberg (1667) 174-176. Maar de daar genoemde zusterhuizen zijn vaak huizen van tertiariissen of regularissen, waarvan de pater het colloquium bezocht. Het zal dus bijvoorbeeld om Mariagaarde (R23) gaan.

Roermond, dominicanen: Mon. Bat. II 159 nr. 5. Zoals het *Monasticon Batavum* zelf al aangeeft, zijn plannen om een dominicanenklooster te vestigen bij het seminarie niet doorgegaan.

Roermond, kapucijnen: Mon. Bat. S 134 nr. 5. Zoals het *Monasticon Batavum* zelf al aangeeft, zijn alle pogingen om in Roermond een kapucijnenklooster te stichten mislukt.

Roermond, hospitaalbroeders van de Heilige Geest: Hoebens (2017) 172. Het bestaan van een dergelijke gemeenschap is niet gebleken. Misschien doelt Hoebens op de internationale orde van de Heilige Geest; maar zie Goudriaan, *Piety in practice and print*, 44.

Rotterdam, observanten: Mon. Bat. I, 171 nr 1 naar AAU 10 (1882) 232. In het *Monasticon Batavum* dadelijk al verworpen op grond van De Kok (1911) 252.

Rotterdam, zusterconvent van Sint-Elisabeth: Ten Boom (1986) 210. Volgens Ten Boom wordt dit convent eenmaal genoemd in 1482 en is het daarna omgezet in een tehuis voor oude vrouwen. Zoals de parallel met betrekking tot het Goudse Elisabethgasthuis leert – Taal (1960) 144; Goudriaan (1996) 15 - kan met 'convent' ook een gasthuis zijn bedoeld.

Rottum, benedictinessen van Bethlehem: Joosting, *Gesch. Atlas II 45*; Mon. Bat. III, 104. Schoengen beschouwt deze benedictinessen als een zelfstandig klooster op het eiland Rottum, verbonden met de Juliana-abdij (R39) op het vasteland. Damen (1972) 84-85; 136-137 maakt duidelijk dat het om een convent van enkele vrouwen ging die de oblatenstatus bezaten, onderworpen bleven aan de abt van de Juliana-abdij en gevestigd waren op een voorwerk enkele honderden meters verwijderd van deze abdij.

Sc[r]adawaart, cisterciënzers: Muller, *Gesch. Atlas I, 577*; Mon. Bat. III 107. Niet thuis te brengen. Scharnegoutum (S03)?

Schildwerd, regularissen: Mon. Bat. II 170. Volgens het *Monasticon Batavum* geen zelfstandig klooster, maar proosdij van Ludingakerke (L34). Maar de ligging van deze plaats is onbekend. En het klooster te Schildwolde (S10)n behoorde tot een andere orde.

Sint-Oedenrode: Narrative Sources G096/G097. Het gaat hier om om een seculier kapittel (kap45).

Sittard, Duitse Orde: Mon. Bat. II 175 nr. 3. Waarschijnlijk verwarring met Nieuwe Biezen te Geleen (G04).

Sloterdijk bij Amsterdam, begijnen: Stooker en Verbeij (1997) bij nr. 1157. Het naamsbestanddeel 'van Sloter dick' in de provenance-aantekening hoort bij 'Acht Jans dochter', niet bij 'Grote beghin hof'. Het begijnhof van Amsterdam (A23) is bedoeld.

Sluis, begijnen: Nübel (1970) 112. Zie hierboven Alkmaar. Mogelijk is het convent S31 bedoeld.

Sluis, tertiariissen van Sint-Catherine op de Zuidkeure: Beekman, *Gesch. Atlas III*, 106.

Beekman neemt het bestaan van drie vrouwenconventen in Sluis aan. Maar blijkt een door Krueger [1872-1878] IV, 590/1 aangehaalde bepaling uit 1572, waarin sprake is van de 'moeder van den convente van Sint Catharijne, gezeijt de Magdaleene', was het Catharinaconvent identiek met dat van Maria Magdalena (S31); zie ook Fick (1958) 115.

Smalle Ee, reguleren: *Mon. Bat. II*, 176. Bedoeld is het benedictijner dubbelklooster B27, zoals het *Monasticon Batavum* in de definitieve lijst ook al aangeeft: III, 21-22 nr 1.

Sneek, antonieter zusters van het Oude Hospitaal: wikipedia (7 juni 2008) art. 'Kloosters in Friesland'. Het Oude Hospitaal bij Sneek (S32) werd vanaf het begin gedreven door johannieters: Mol (1996d). De Antoniuskerk en -kapel dateren pas van het eind van de dertiende eeuw. 'En wat de hillige Antonius oanbelanget, dy finne wy yn Fryslân allinnich mar yn ferbining mei gasthuizen dy't troch gilden of bruorskippen beheard waarden': Mol (1996d) 124 nt. 23.

Sneek, regularissen van Nazareth: *Mon. Bat. II* 176 nr. 2. Vermoedelijk verwarring met Idsega (I01).

Soest, Mariënhof, cellezusters: *Mon. Bat. II* 178. De cellezusters die hun klooster aan de reguleren van Andrieskamp (S35) verkochten, waren niet gevestigd in Soest maar in Amersfoort (A22).

Soest, broeders des gemenen levens: Muller, *Gesch. Atlas I*, 378. Muller knoopt aan bij een artikel van G. Brom, *AAU* 29, 120, die zich op zijn beurt baseert op een handschrift van pastoor Steenhoff. De broeders zouden zijn overgebracht van Amersfoort naar Soest. Andrieskamp (S35) zal dus wel zijn bedoeld.

Spijkenisse, begijnen: Nübel (1970) 112. Voor een uitvoerige weerlegging zie Koorn (1981) 11.

Staverden, franciscanen: *Mon. Bat. I* 177. Het aantrekken van bedelmonniken voor de kapel van Staverden was onderdeel van de inspanning van graaf Reinoud I om op deze plaats een stad te stichten. Hij kreeg keizerlijke toestemming daartoe in 1291, herhaald in 1295 (Doorninck, *Acta*, 18-19), en verleende stadsrecht in 1298 (Nijhoff I (1830) 57vv.). In een oorkonde van 2 december 1295 (Nijhoff I (1830) 51-52) heeft de hertog zijn hoop gevestigd op karmelieten, 'nadat franciscanen die er op een of andere manier waren gearriveerd, verstek hadden laten gaan' ('per absentiam fratrum minorum, qui se quodammodo receperant ibidem'). Zie Mars (1980) 157; Beijer en Van Dijk (1988) 25-26.

Staverden, johannieters. Kloosterstichting voorgenomen blijktens oorkonde van graaf Reinoudd I uit 1307 (Hofer (1900 [1901]) 44vv.), als vervolg op pogingen franciscanen en karmelieten naar Staverden te halen; niet doorgegaan. Hofer en Van Veen (1910) 316-318; Beijer en Van Dijk (1988) 25-26.

Steenbergen, Sint-Salvatorkapittel: o.a. Deckers (1998) 68. Het bestaan van dit kapittel was al weerlegd door Delahaye (1958) 104-105, die suggereert dat verwijzingen naar Zevengetijdenstichtingen onjuist zijn geïnterpreteerd. Dank aan prof. Arnoud-Jan Bijsterveld voor de verwijzing.

Stein, regularissen Maria Magdalena: *Mon. Bat. II*, 180. Bedoeld zijn de conversinnen van Sint Augustinus in het Maria Magdalenaklooster te Gouda (G19). Berust op onjuiste interpretatie van de titel van het volgende artikel: W.G. van Oyen, 'De bezittingen van het Maria Magdalena Convent te Gouda en van het Convent der Regulieren in den lande van Stein in de XVIe eeuw, *Bijdragen Bisdom Haarlem* 23 (1898) 408-415.

Stiphout, tempeliers: *Mon. Bat. II* 180. Zie Zierikzee.

Stitswerd, priorij van de benedictijnen van Rottum: *Mon. Bat. III* 113. Uit Tromp (1989) 20 kan

opgemaakt worden dat er alleen sprake was van een kluizenaar te Stitswerd die eerder monnik van Rottum (R39) was geweest. Het door het *Monasticon Batavum* voor Stitswerd opgegeven jaartal ligt bovendien vroeger dan de vroegste vermelding van Rottum.

Stuwendamme, johannieters: *Mon. Bat. II, 180.* Is Nuwendamme = Schiedam bedoeld? Maar daar bestond geen vestiging van de johannieters.

Terins, klooster: Muller, *Gesch. Atlas I, 547*, naar De la Torre, *AAU* 11 (1883) 192. Maar dit Terins is het huidige Teerns bij Leeuwarden (185/577). Het bedoelde klooster is Thabor (T10) onder Tirns bij Sneek.

Texel, Twambuis, tempeliers: Muller, *Gesch. Atlas I, 319; Mon. Bat. II 181 nr. 2.* Berust op Van Heussen, *Hist. Ep. Harlem.* 90: in polder Gerritsland. Voor de weerlegging zie Zierikzee.

Ubbergen, augustijner eremieten: *Mon. Bat. II, 185.* Berust op regest 1487 (niet 1486) in de uitgave van de *Regesten van de bisschoppen van Utrecht* door Muller. Maar van deze eremieten is verder nooit een spoor aangetroffen; ze worden niet genoemd door Kunzelmann (1972). Hun bestaan is onwaarschijnlijk gezien het feit dat de augustijner eremieten van Wesel een termijnhuis in Nijmegen hadden. N.b. in eerdere versies van de Kloosterlijst kwam dit klooster nog voor als nr N19.

Veere, tempeliers: *Mon. Bat. II 195.* Zie Zierikzee.

Venlo, norbertinessenklooster H.Geest: *Mon. Bat. II 196 nr. 4,* blijkbaar op grond van Van Veen, *Gesch. Atlas III,77.* Het H.Geestklooster werd bewoond door tertiariissen. Zie V02 en RHCL: 14.D064.

Vianen, onbekend klooster in de Westachterstraat: Muller, *Gesch. Atlas I, 389,* op basis van *Tegenw. Staat VII 523.* Later zou hier de Waalse kerk zijn gevestigd. Maar de Waalse kerk, die van 1725-1818 heeft bestaan, was gevestigd in de voormalige Gasthuiskapel achter het stadhuis. De notitie is verward.

Vier Ambachten, termijnhuis van de karmelieten van Vlissingen (N11): *Mon. Bat. III 126.* Niet bestaand volgens Jacobs (2011) 553/4.

Vlaardingen, cruciferi: Muller, *Gesch. Atlas I, 250.* De bron is Van Heussen, *Hist. Ep. Ultr.* 377. Er is ongetwijfeld verwarring met de kruisheren van Schiedam (S07).

Vlierbosch, benedictijnen en benedictinessen: *Mon. Bat. III, 21-22 nrs 1 en 2.* De indruk wordt gewekt dat Vlierbosch een andere naam is voor het klooster Smalle Ee onder Bornbergum; maar het gaat om een uithof (B27b).

Vrouwenpolder, Duitse Orde: Muller, *Gesch. Atlas II, 184; Rooze-Stouthamer (1996) 30.* Het gaat om de uithof van de Middelburgse huis (M31a): Henderikx (2000) 40.

Vught, tertiariissen: *Mon. Bat. S 161 nr. 1.* Het bestaan van dit convent is zeer twijfelachtig. Het *Monasticon Batavum* noemt als enige directe bron *VROA* 47 (1924) II 53 (van 1505), uit het archief van de gemeente Vught, maar daarin gaat het om een huis en erf in de Lambertusparochie van Vught die eigendom zijn van convent Windmolenberg (H72) in Den Bosch, dat tijdelijk tertiariissenstatus had.

Wahlwiller en Mechelen, begijnhof: Van Veen, *Gesch. Atlas III 95.* Niet in Simons (2001). De enige vermelding van begijnen in de topografische toegang Steyns (1998) staat op p. 35 nr. 118 : ‘t Begiengeklooster, waarmee het voormalige Theresiaklooster aan de Holleshagerweg is bedoeld. Als bron noemt Van Veen: ‘rekeningen van de hof te Wittem’. Bedoeld zijn waarschijnlijk de rekeningen

van de vrije heerlijkheid, later graafschap Wittem; die zijn er alleen voor de vroegmoderne tijd, zodat het bestaan van dit begijnhuis voor de Middeleeuwen niet te bewijzen is.

Weert, begijnen: V.d.Veen, *Gesch. Atlas* ; Mertens en Henkens (1956) 44. Voor het bestaan van een begijnhuis in Weert is geen bevestiging gevonden; Simons (2001) kent het niet. De Begijnensteeg, een zijstraatje van de Maasstraat, dankt zijn naam waarschijnlijk aan het in die straat gevestigde convent van tertiariissen, later regularissen genaamd Mariawijngaard (W11). Hiermee vervalt lemma W14.

Weesp, begijnen: Nübel (1970) 112. Zie hierboven Alkmaar; Koorn (1981) 27. Een van de beide tertiariissenconventen W15 of W16 is bedoeld.

Westerblokker, tertiariissen van Sint-Michiel: *Mon. Bat. II 205 nr. 2.* Misverstand: Michael is het patrocinium van de parochie Westerblokker (volgens Muller 327). De gegevens moeten slaan op het klooster Bethlehem/Bangert onder Westerblokker (W21), dat in het begin tertiariissenstatus bezat..

Westerburen: Muller, *Gesch. Atlas I, 536.* Het gaat om een uithof van Veenklooster (O24a).

Westerwird (tussen Beers en Jorwerd), norbertiinessen: Muller, *Gesch. Atlas I, 567; Mon. Bat. II 206* en wikipedia (18 mei 2016) art. ‘Kloosters in Friesland’. Uithof van Lidlum (T13)? Niet vermeld op de uithovenkaart in HISGIS Fryslân.

Wijk (bij Heusden), tempeliers: *Mon. Bat. II 211 nr. 2.* Zie Zierikzee.

Wijk-bij-Duurstede, regularissen: Muller, *Gesch. Atlas I, 385.* Muller baseert zich op De la Torre, *AAU 10* (1882) 192, die van twee vrouwenkloosters in Wijk-bij-Duurstede rept. Maar De la Torre is zoals wel vaker slecht geïnformeerd. Zie W23.

Woerden, Barbaraklooster in de Voorstraat: Muller, *Gesch. Atlas I, 393.* Als bron noemt Muller de *Tegenw. Staat*, maar die vermeldt VIII, 14 alleen het Barbaragasthuis voor vreemde wezen en behoeftige oude mannen en vrouwen. De kaart van Van Deventer kent geen kloosters in Woerden; ook Plomp (1972) vermeldt er geen.

Woerden, klooster in de Warmoesstraat: Muller, *Gesch. Atlas I, 393,* op grond van Van der Aa XII, 548. Hiervoor geldt hetzelfde als voor het Barbaraklooster.

Wognum, regularissen van Sint-Ursula: *Mon. Bat. II 210.* A.F. Ranshuysen signaleert in *Bijdragen Bisdom Haarlem 1* (1873) 320 een ‘huis genaamd de 11000’ en vermoedt dat dit op een Ursulaklooster slaat. Maar van zo’n klooster is geen spoor te bekennen.

Worcum, begijnen: Nübel (1970) 112. Gezien de context zal Nübel bedoeld hebben op de Hollandse stad Woudrichem, niet op het Friese Workum. Dan slaat de notitie op de tertiariissen van Sint-Dominicus (W30). Zie hierboven Alkmaar.

Workum, dominicanessen, volgens *Desolata Batavia Dominicana 53.* Verwarring met Woudrichem: Wolfs (1988) 114.

Workum, kartuizers van Sint Ursula te Heidenschap: wikipedia (7 juni 2008) art. ‘Kloosters in Friesland’. Deze vermelding van een kartuizerklooster bij Workum gaat vermoedelijk terug op Van Buijtenen, *De Vrije Fries* 36 (1941) 134-136. Reeds verworpen het *Monasticon Batavum* III 132; ook geen vermelding in Gruijs (1975). Voor het Sint-Ursula-patrocinium in Workum zie volgend lemma.

Workum, tertiariissen Sint Ursula: Muller, *Gesch. Atlas I, 591; Mon. Bat. I 203 nr. 1.* Het

Ursulapatrocinium voor de tertiariissen van Wokum (W29) berust op een misverstand: vriendelijke mededeling van J.A. Mol bij brief van 30 september 1997.

Wulpen, norbertijnen: *Mon. Bat. II, 211.* Van een norbertijnenklooster op het eiland Wulpen is geen spoor te bekenen: zie Gottschalk (1983).

Zaltbommel, karmelieten: *Mon. Bat. III, 137; nog gevolgd door Coomans (2002) noot 24.* Uit het bij Knippenbergh (1719) 121-122 weergegeven testament (1450) van ridder Johannes van Broekhuizen (op pelgrimage overleden 1452*) blijkt dat het zijn bedoeling was dat in Zaltbommel een karmelietenklooster werd gesticht. Maar uit de bij Brom I (1908) 1 nr. 174 weergegeven bulle d.d. 18 jan. 1459, die toestemming geeft dit klooster in Goch of elders te vestigen, blijkt dat de stichting in Zaltbommel niet is doorgedaan. Hiermee is de weergave van de feiten in het *Monasticon Windeshemense* enigszins gecorrigeerd. Van een overdracht van goederen aan Pieterswiel (Z02) is aan de auteurs van het *Mon. Wind. III, 513-524* niets bekend. Later was er in Zaltbommel wel een terminarishuis van de karmelieten: zie behalve *Mon. Bat.* ook Maris (1939); Reinders (1977) 29; 41; en Henderikx (1977) 43.

Zierikzee, johannieters: *Mon. Bat. II 216 nr. 7: 'Sion / Noordgouwe'.* Zie Van Beresteyn (1934) 53; Henderikx (1977) 106: een johannieter commanderij in Zierikzee is niet bekend. Wat de aanduiding Sion / Noordgouwe betreft: blijktbaar is er verwarring met het kartuizer klooster aldaar (N35).

Zierikzee, tempeliers: *Mon. Bat. II 215 nr. 6.* Zie Wolfs (1973); Henderikx (1977) 106; Streefland (1979-80). Berichten over tempeliers te Zierikzee en op veel andere plaatsen weerspiegelen de tempelierenlegende. De geforceerde opheffing van de tempelierenorde heeft sterk tot de verbeelding gesproken. Ook de overdracht van een deel van de goederen van deze orde aan de johannieters heeft de overlevering beïnvloed. Enkele andere opgeheven orden, met name de zakbroeders, de eksterbroeders en de lazarieten, zijn in de herinnering vervangen door de tempeliers. In veel gevallen werden onverklaarde muurresten e.d. als 'tempelierenklooster' geduid. In Zierikzee ligt de overdracht van het huis van de in 1274 opgeheven orde der eksterbroeders (Z10) aan de predikheren (Z11; oorkonde van 23 februari 1286; *OSU IV, 2263*) ten grondslag aan het ontstaan van de tempelierenlegende.

Zierikzee, Duitse Orde: *Mon. Bat. II 216 nr. 8 en vgl. 215 nr. 3.* Het enige houvast is de overdracht in 1286* van het huis van de opgeheven orde der *fratres beate Marie* (*OSU IV, 2263*). Maar het gaat hier om de eksterbroeders (Z10): Wolfs (1973). Zie verder Zierikzee, tempeliers.

Zierikzee, karmelieten: Muller, *Gesch. Atlas I, 205,* op grond van *Zelandia Illustrata I, 427*. Het gaat om het termijnhuis van de karmelieten van Mechelen, zie Henderikx (1977) 43.

Zierikzee, augustijner eremieten: Muller, *Gesch. Atlas I, 205.* Dit bericht gaat terug op De la Torre, *AAU 10* (1882) 175. Aan Henderikx (1977) is zelfs geen termijnhuis van de augustijnen in Zierikzee bekend. Misschien eveneens een vage reminiscentie aan de eksterbroeders (Z10).

Zoetermeer, regulieren: Muller, *Gesch. Atlas I, 280; Mon. Bat. II 217.* Verklaring?

Zutphen, tertiariissen Sint-Elisabeth: *Mon. Bat. S 174 nr. 2.* De vermelding van dit tertiariissenhuis berust blijktbaar op onjuiste interpretatie van De Graaf (1917) 247.

Zwolle: clarissen: Stooker en Verbeij II p. 444 nr. 1344. Berust op een onjuiste achttiende-eeuwse toeschrijving van handschrift Olim Leiden UB Ltk 343.

UITHOVEN: ELIMINATIES

De onderstaande lijst vermeldt de plaatsen waar in de literatuur uithoven worden vermoed die echter in het deelbestand Uithoven en Refugia niet zijn opgenomen, met – waar van toepassing – een korte aanduiding van de reden waarom. Een bijzondere situatie doet zich voor met betrekking tot de Groningse Ommelanden. Het wikipedia-artikel ‘Kloosters in Groningen’ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Kloosters_in_Groningen; 08-04-2019] noemt een groot aantal voorwerpen waarvoor geen onafhankelijk bewijs wordt geleverd. Vermoedelijk gaat het in veel gevallen om ‘plaatsen’ of ‘heerden’ die als exploitatie-eenheid dienst deden in de tijd vanaf 1600, toen de kloosterlanderijen in bezit van Stad en Land waren geraakt: zie Siemens (1962); Schroor (1996) en (1997) en de kaartlaag ‘kloostergoederen Groningen’ in HISGIS Fryslân. Het is ook niet altijd duidelijk waarop de identificatie van een site als uithof op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) berust. Al met al heeft de lijst van uithoven voor Groningen een sterk voorlopig en voorzichtig karakter en zijn er tamelijk veel in eerste instantie geëlimineerd. Met betrekking tot Friesland zijn alleen die uithoven opgenomen die voorkomen op de desbetreffende kaart in HISGIS Fryslân.

Amsterdam, refugium van de kartuizers (A25): Bessem (1997) 14; Bakker, webartikel. Vermoedelijk niet tot stand gekomen.

Bedum, voorwerk Den Haver van Thesinge (T02): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’; AMK 5289. Zie boven.

Beerta, voorwerk Kloostergare van Heiligerlee (W22): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’. Zie boven.

Berwerd, uithof van Lidlum (T13): wikipedia ‘Kloosters in Friesland’. Niet in HISGIS Fryslân.

Coevorden, kameraarshuis van de abdij Corvey: *Mon. Bat.* III 27. Berust op onjuiste interpretatie van de oorkonde OB Groningen-Drenthe nr. 29 uit 1148.

Dantumawoude, norbertinessen van Sionsburg: wikipedia (7 juni 2008) art. ‘Kloosters in Friesland’. Vgl. Muller, *Gesch. Atlas I*, 534: cisterciënzer nonnen. Mogelijk is de veronderstelde uithof van de cisterciënzerinnen van Niawier (N06) bedoeld: *Mon. Bat.* III 28; maar ook voor deze uithof kon geen bevestiging worden gevonden.

Dijkshoorn, uithof van Ludingakerke (L34): *Mon. Bat.* II, 61. Zie boven.

Doornspijk, uithof Staverden als bezit van de Odulfusabdij (S37): *Mon. Bat.* III 33. Afgezien van de onjuiste lokalisatie is deze uithof niet bekend aan Mol en Van Vliet (1998).

Eenum, uithof van Schildwolde (S10): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’. Zie boven.

Emmerwolde, voorwerk van Sint-Annen (B24): wikipedia s.v. Emmerwolde [05-04-2016]. Zie boven.

Espelo te Lonneker, uithof van Bloemkamp (H41): *Mon. Bat.* II 65. Te zwakke basis in de bronnen, dus elimineren.

Garrelsweer, uithof Nienhuis van Wittewierum (W27): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’. Zie boven.

's-Gravenhage, refugie van Loosduinen (M42): *Mon. Bat.* III 47 nr. 2. De door Schoengen aangehaalde bron vermeldt geen refugie.

Hennaard, uithof van Lidlum (T13): wikipedia 'Kloosters in Friesland'. Niet in HISGIS Fryslân.

Hoeksmeer, voorwerk van Oosterwierum (H78): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Hoeksmeer, voorwerk van Schildwolde (S10): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Hoeksmeer, voorwerk van Wittewierum (W27): wikipedia 'Kloosters in Groningen'; AMK 5447. Zie boven.

Holwierde, voorwerk van de augustijner eremieten van Appingedam (A45): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven; dat bedelmonniken een voorwerk zouden hebben bezeten is zeer onwaarschijnlijk.

Kloosterburen, voorwerk Feddemahuis van Oldeklooster in de Marne (O06): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Kloosterburen, voorwerk De Baat van Oldeklooster in de Marne (O06): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Kropswolde, voorwerk van het Groningse Oldeconvent (G41): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Leens, voorwerk Grijssloot van Oldeklooster in de Marne (O06): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Maastricht, refugie van abdij St Jacques te Luik: *Mon. Bat.* III 78. Waarschijnlijk verwarring in verband met de Sint-Jacobskapel.

Meedhuizen, uithof van Oosterwierum (H78): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Ne(d)erasselt, uithof van de cisterciënzers van Altencamp: *Mon. Bat.* III, 85; Schulte (1982) 324. Blijkens Dicks (1913) 84 bezat Altencamp alleen de parochiebediening in verband met de overdracht van het patronaatsrecht.

Obergum, voorwerk Ranum van de nonnen van Wijtwerd (U01): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Oostwold, voorwerk van Midwolda (M39): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Opmeeden, uithof van Oosterwierum (H78): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Oterdumerwarven, uithof van Oosterwierum (H78): wikipedia 'Kloosters in Groningen'. Zie boven.

Overschild, voorwerk Witte Munckhuijs van Schildwolde (S10): wikipedia 'Overschild'. Hoewel het wikipedia-artikel 'Overschild' onderscheid maakt tussen voorwerken en boerderijen gelegen op voormalig kloosterbezit, en ondanks het toponiem, is dit voorwerk toch geëlimineerd, omdat Siemens, *Historische Atlas*, hier helemaal geen bezit van Schildwolde aangeeft.

Padhuis, uithof (c.q. oorspronkelijke plek?) van klooster Mariënkamp (R27): *Mon. Bat.* III 93.

De oorkonde OB Groningen-Drenthe nr. 240 waarnaar Schoengen verwijst, noemt Padhuis niet. Pathhus komt als *domus* wel voor in OB Groningen-Drenthe nrs. 148 van 1276 en 248 van 1315, samen met Venehus.

Rasquert, voorwerk Westermeeden van klooster Warffum (W06): AMK 6246. Op grond van Siemens, *Historische Atlas*.

Rodewolt, voorwerk van Haren (H37): AMK 6744. Op grond van Siemens, *Historische Atlas*.

Sandhuizen, gemeente Weststellingwerf, voorwerk van Klaarkamp (R14): Mon. Bat. III 107. Niet in HISGIS Fryslân.

Stitswerd, uithof van Warffum (W06): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’ en AMK 6728, of Rottum (R39): Mon. Bat. III, 113. Noordhuis (1990) 85-99 kent voor Warffum bij Stitswerd alleen landbezit. Damen (1972) 53 laat zien dat het in Stitswerd om een kluizenaar ging die monnik van Rottum werd.

Usquert, uithof Groot Bosch van Warffum (W06): AMK 5766. Afgewezen op grond van Siemens, *Historische Atlas*.

Veenhuizen, uithof van Mariënkamp (R27): Mon. Bat. III 126. De oorkonden OB Groningen-Drenthe nr. 148 van 1276 en 248 van 1315 noemen Venehus en Pathhus als *domus*; het is de vraag of daarmee uithoven zijn bedoeld.

Vogelzang, uithof van Veenklooster (O24): Mon. Bat. II 196. Vermoedelijk is er verwarring met de huidige Fogelsangh State op de plaats van Veenklooster zelf.

Wansum, uithof van Altencamp: Mon. Bat. III 129. Blijkens Dicks (1913) 141 vielen de goederen aldaar onder de uithof Hone/Hoen.

Warfhuizen, uithof Schouwen van Oldeklooster in de Marne (O06): wikipedia ‘Schouwerzijl’. Zie boven.

Zuidlaren, uithof van Selwerd (G34): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’. Zie boven en Folkerts (1981).

Zuidwolde, uithof Nienhuis van Selwerd (G34): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’. Zie boven.

Zuurdijk, voorwerk Sydewere van Oldeklooster in de Marne (O06): wikipedia ‘Kloosters in Groningen’. Zie boven.

Zwolle, refugie Brandeshof van Diepenveen (D23): Mon. Bat. II 223. Een vergissing: de nonnen van Diepenveen hebben tijdelijk onderdak gevonden in het Brandeshuis (D25) te Deventer.